İBN-ÜS-SEM'ÂNÎ

Horasan'da yetişen tefsîr, hadîs ve fıkıh âlimlerinin büyüklerinden. İsmi, Mensûr bin Muhammed bin Abd-ül-Cebbâr el-Mervezî es-Sem'ânî et-Temîmî olup, künyesi Ebü'l-Muzaffer'dir. Temîmoğullarından Sem'an kabilesine mensûbdur. Bunun için Temîmî Ve Sem'anî diye bilinir. Zühd, vera' ve takvâda çok ileri idi. Haram ve şüphelilerden son derece sakınır, dünyâya kıymet ve ehemmiyet vermezdi. Zamanında bulunan âlimler içinde bir tane idi. Şanı her tarafa yayıldı. Herkes kendisini sever, hürmet ederdi. 426 (m. 1035) senesi Zilhicce ayında Horasan'ın Merv şehrinde doğdu. 489 (m. 1096) senesi Rebî'ül-evvel ayının 13. Cum'a günü orada vefât etti.

İbn-üs-Sem'ânî (radıyallahü anh), ilim öğrenmek için memleketi olan Horasan'ın çeşitli yerlerini gezdi. Daha sonra Hicaz, Kûfe, Bağdad ve başka birçok yerlere de seyahatler yaptı. Gittiği yerlerde bulunan âlimler ile görüşüp sohbet etti. Babasından, Ebû Gânim el-Kürrâî'den, Ebû Ca'fer bin el-Müslime'den ve başka birçok zâtlardan ilim öğrendi. Kendisinden de; çocukları, Ebû Tâhir es-Sincî, İbrâhim el-Mervezî ve başka birçok zâtlar ilim öğrendiler, İbn-üs-Sem'ânî'nin babası, kardeşleri ve çocukları, hattâ torunları da hep, âlim, faziletli zâtlar idi. Hâfızası çok kuvvetli idi. "Ezberlediğim hiçbir şeyi unutmadım" buyurdu. Birgün kendisine, Allahü teâlânın sıfatları hakkında soruldu. "Bu husûsta, ihtiyâr kadınlar ve sıbyan mekteplerindeki çocuklar gibi i'tikâd ediniz, İhtiyâr kadınların i'tikâdları çok sağlam olur. Âlimler ne bildirmişler ise öylece inanır, te'vîlini araştırmazlar. Çocuklar da böyledir. Kendilerine nasıl anlatılırsa, öylece kabûl ederler, i'tirâz etmezler ve aksini söylemezler" buyurdu.

Ebü'l-Muzaffer İbn-üs-Sem'ânî (radıyallahü anh), bir zaman Bağdad'a geldi. Oradan, hacca gitmek üzere yola çıktı. İstilâlar sebebiyle devamlı gidip gelinen yol kapalıydı. İbn-üs-Sem'ânî ve yanında bulunan arkadaşı, başka bir yoldan yollarına devam ettiler. Bir müddet sonra yolları kesildi. Bunlar da esîr edildiler. Ebü'l-Muzaffer'e (radıyallahü anh) develeri otlatmak vazîfesi verdiler. Develeri otlatmak için mer'aya giderlerdi. Ebü'l-Muzaffer onlara, okur-yazar olduğunu, ilim sahibi olduğunu söylemedi. Sabredip, Allahü teâlânın kendilerini selâmete erdirmesini bekledi. Birgün, kendilerini esîr edenlerin ileri gelenlerinden biri evlenecek idi. Bunun nikâhını kıyması için, civardan birini aramaya başladılar. Esîrler arasında bulunan arkadaşı, Ebü'l-Muzaffer'i göstererek, "Şu kendisine deve güttürdüğünüz kimse, Horasan'ın fakîhi (fıkıh âlimi) dir" dedi. Hemen kendisini çağırıp, ba'zı suâller sordular. Sorduklarına Arabî olarak cevap verince çok mahcub oldular. Evlenecek olanların nikâhlarını kıydı. Onlar da kendisini emniyet içerisinde Mekke-i mükerremeye götürdüler. Harem-i şerîfte bir müddet ikâmet edip, orada bulunan âlimlerin sohbetlerinde bulundu. Daha sonra Nişâbûr'a gidip, insanlara va'z etti. İnsanlar te'sîrli ve güzel sözlerinden istifâde ederlerdi. Bilâhare tekrar Merv'e dönüp, orada ilim neşrine devam etti.

> İmâm-ül-Haremeyn Ebü'l-Meâlî el-Cüveynî (radıyallahü anh) buyurdu ki; "Eğer fıkıh ilmi güzel bir elbise şeklinde olsaydı. Ebü'l-Muzaffer (radıyallahü anh) onun en güzel nümûnesi olurdu. Zamanında bulunan Şafiî mezhebi âlimlerinin en üstünlerinden idi."

Ali bin Ebi'l-Kâsım (radıyallahü anh) buyurdu ki; "Ebü'l-Muzaffer'e baktığım zaman, Tabiînden olan bir zâtı görmüş gibi olurdum. Onda öyle bir güzellik vardı."

Tefsîr-üs-Sem'ânî, el-İntisâr li-eshâb-il-hadîs, el-Kavâtı (usûl-i fıkha dâir), el-Minhâc li-Ehl-is-Sünneti, el-Istılâh, Kitâb-ül-

ensâb, er-Reddü alel-kaderiyye, el-Burhân, el-Evsat isimlerinde eserleri vardır.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tabakât-üş-Şâfiiyye cild-5, sh. 335

2) El-Bidâye ven-nihâye cild-12, sh. 153

3) Şezerât-üz-zeheb cild-3, sh. 393

4) Tezkiret-ül-huffâz cild-4, sh. 1227

5) Kâmus-ül-a'lâm cild-4, sh. 2628

6) El-A'lâm cild-7, sh. 303